

[B] **LINKS DENKT TERUG: NIEUWE IDEEËN VOOR DE VLAAMSE SOCIALISTEN**

De definitieve dood van de sociaaldemocratie is in de overlijdensberichten van journalisten, academici en andere analisten al vele malen bekendgemaakt. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw was de boodschap dat de beweging overbodig was geworden nu ze haar hervormingsprogramma ten uitvoer had weten te brengen en ze het kapitalisme gebreideld had. Ze kon met een gerust gemoed sterven. De felle politieke strijd was gestreden en er restte nog slechts het saaie beheer van de welvaartsstaat. De sociaaldemocratie was verworden tot een ongeïnspireerde, conservatieve kracht, zonder verhaal, missie en... zonder electoraat.

Nog geen tien jaar later bleek de patiënt echter weer springlevend. Na een periode van conservatieve en neoliberale dominantie, regeerden in 2000 de sociaaldemocraten in elf van de (toen) vijftien lidstaten van de Europese Unie. Evenzeer leek het erop dat de beweging het politiek-ideologische initiatief weer naar zich toe had weten trekken. Na Thatcher en Kohl zongen nu Blair en Schröder (en Clinton!) het hoogste lied. Met het gedachtegoed van de “derde weg” beschikten de sociaaldemocratische

partijen bovendien over een nieuw en offensief ideeënpakket dat aantrekkelijk leek, omdat het een electoraal midden formuleerde tussen het onnozele geloof in het heil van de staatsmacht van de oude stijl socialisten en het hardvochtige geloof in de markt van de neoliberalen.

Kijken we weer tien jaar later, dan blijkt de malaise toch weer terug te zijn. Bij de jongste Europese verkiezingen van 2009 heeft de sociaaldemocratie vrijwel overal ongemeen hard op haar falie gekregen. Centrum-, populistisch en extreemrechts brengt de partijen in verlegenheid, ja zelfs tot een bedenkelijk zwijgen. In de inleiding tot de bundel *Rood zonder roest. Een sociaaldemocratie voor de 21e eeuw* vatten de redacteurs Carl Devos en Rudi Vander Vennet de narigheid in Vlaanderen probaat, zij het wat onderkoeld, samen: “Electoraal loopt het niet goed, maar belangrijker, ook intellectueel lijkt centrumrechts de wind in de vleugels te hebben” (p. 7). Daaraan moet en kan iets gedaan worden, zo is de overtuiging, als de volop in Vlaanderen aanwezige denkkraft maar gemobiliseerd wordt om vanuit een socialistische benadering — met solidariteit en vrijheid als kernwaarden — de samenleving te analyseren, de problemen in kaart te brengen en antwoorden te bieden die het debat stimuleren en overtuigingskracht hebben. De socialisten moeten daarbij niet navelstaren op de vraag hoe links links nog is, maar de conceptuele kaders en de argumenten aanreiken om concreet problemen op te lossen. “Het intellectuele debat helt naar rechts,” aldus de samenstellers en “het is tijd dat links terugdenkt” (p. 10). En dit “terugdenken” moet ervoor zorgen dat het politieke centrum in Vlaanderen weer opschuift naar links.

Devos en Vander Vennet hebben daadwerkelijk een indrukwekkende hoeveelheid denkkraft weten bijeen te rapen. Niet minder dan tweeëndertig geëngageerde wetenschappers, politici, bestuurders en specialisten gingen de uitdaging aan “argumentatiekaders voor een progressieve aanpak” en “innovatieve beleidsconcepten” te ontwikkelen. Zij laten in zesentwintig hoofdstukken het socialistisch licht schijnen op tal van maatschappelijke vraagstukken. Dit betreft, om maar een paar voorbeelden te geven, de dorpspolitiek (oud-burgemeester van Gent Frank Beke) en de wereldpolitiek (Rik Coolsaet), de Vlaamse zaak (Dirk

Jacobs) en de cultuurpolitiek (Herman Balthazar), het onderwijs (Koen Pelleriaux) en de pensioenen (Henk Becquaert), de financiële crisis (Vander Vennet en Koen Schoors) en de fiscale politiek (Lieven Denys). De stukken zijn geschreven met grote klaarheid en passie en met een bewonderenswaardige bereidheid het eigen (socialistische) gelijk niet vooraf te vooronderstellen, maar open of soms kwetsbaar voor het voetlicht te brengen. Dit zorgt ervoor dat de teksten ook voor niet-sociaaldemocraten verteerbaar blijven en daadwerkelijk een opening bieden voor debat.

Pasklare antwoorden op concrete problemen treft men niet of nauwelijks aan (dat was trouwens ook niet de opdracht), wel de socialistische uitgangspunten waaraan de oplossingen moeten voldoen. Ontwapenend is daarbij Frank Bekes ontboezeming bij zijn pleidooi voor een (sociaal) democratischer lokaal bestuur: “Politici kunnen [...] veel vertrouwen winnen als ze de burgers ruimte geven voor eigen initiatieven, hun verantwoordelijkheid toebedelen. Dat impliceert ook dat de burgers daarvoor over bepaalde budgetten beschikken. Ik geef het toe, dat vergt van de politici een heuse mentaliteitswijziging. Zelf heb ik als doorgewinterd bestuurder niet altijd zonder probleem die mentale klik weten te maken. Toch is het mijn rotsvaste overtuiging dat het participatiemodel het meest geschikt is om de democratie weer meer diepgang te geven”. En dit alles om het uiteindelijke doel te bereiken: “mensen zelfstandig en solidair het beste uitzicht op zelfontplooiing te gunnen” (p. 31). In scherp contrast met de ideeën van de sociaaldemocratie van de “derde weg” en het neoliberalisme, die beide veel vertrouwen in de kapitalistische markt hadden, roepen de Vlaamse socialistische denkers eensgezind op tot een herwaardering van het moois dat het moderne staatsgezag vermag. De redacteurs wensen een “sterke overheid die nodig is om de maatschappelijke vooruitgang constructief te begeleiden” (p. 19). Dirk Jacobs betoogt in zijn bijdrage *Vlaanderen, quo vadis?* dat een verdere verzwakking van de Belgische staat of een onafhankelijk Vlaanderen slecht nieuws is voor Vlaanderen (Vlaanderen zou Brussel dienen op te geven). Tegelijk roept hij Franstalig België op eens serieus werk te maken van de belabberde beleidscultuur die een systematische monitoring van beleid in de weg staat. En ook de Europese “overheid” zou minder vrijblijvend en sterker

marktcorrigerend moeten optreden, en dat kan zelfs al op basis van de bestaande verdragen al (Peter Debusscher e.a.). Om beweging in het werkgelegenheidsbeleid te krijgen (flexibilisering met sociale bescherming = flexicurity; Jan Vanthuyne), moet een sterke overheid de sociale partners verplichtend opporren. De meeste bijdragen eindigen met zo'n oproep veel meer in te zetten op een sterke staat.

De roep om meer en een sterkere staat is tamelijk traditioneel socialistisch, maar ook wel zeer begrijpelijk na een periode van neoliberale marktverheerlijking, waaraan we mede de huidige financiële crisis en economische recessie te danken hebben. Het is tijd het kapitalisme weer te breidelen. Is dit etatisme echter wel het verhaal dat de socialisten weer in de aanval zal brengen? Doet dit de kiezers die zijn weggelopen naar de nationalistische terugkeren naar het eigen huis? Kan men zo werken aan een nieuwe consensus met de op de markt

georiënteerde liberalen en de door het middenveld gepreoccupeerde christendemocraten?

Dit boek verzamelt een grote rijkdom aan sympathieke, inspirerende, en intelligente sociaaldemocratische ideeën op vele gebieden. De auteurs melden weliswaar betrekkelijk weinig over de rauwe strijd die nodig is om voldoende macht te mobiliseren om deze goede ideeën ook te verwerkelijken, maar ze bieden ruim voldoende en controversiële stof voor het broodnodige debat, in het bijzonder over de rol van de staat in markt en samenleving. Zal de sociaaldemocratie over tien jaar weer sterk staan?

KEES VAN KERSBERGEN

CARL DEVOS & RUDI VANDER VENNET (red.), *Rood zonder roest. Een sociaaldemocratie voor de 21^e eeuw*, Van Halewyck, Leuven, 2009, 328 p.
